

Козівництво — це вигідно

Козівництво — відносно новий для України вид бізнесу. Про його ефективність, переваги, а також про те на що слід звернути увагу, розповідає Еміль Ван Хаарен, експерт з питань козівництва та вівчарства, засновник і власник компанії «Капріскоп» (Нідерланди).

НАТАЛІЯ КОЛОС

? Пане Емілю, розкажіть про перші кроки на шляху козівничого бізнесу?

— Ефективність козівничого господарства безпосередньо залежить від стану здоров'я тварин та їх продуктивності. А щоб розпочати бізнес, необхідно придбати високоякісне племінне поголів'я. Важливо завести тварин без будь-яких імуннодефіцитних захворювань, які зараз є проблемою для всіх країн. У принципі, кізочки продаються різного віку, але найзатребуванішими є тварини 4-місячного віку. Щодо вартості племінного поголів'я, то, наприклад, у Франції козу аль-

пінської породи можна придбати за 300 євро, плюс ще треба врахувати транспортні витрати.

? Яка кількість землі необхідна для ферми на 1000 голів кіз?

— Якщо йдеться про козину ферму на 1000 голів із власним забезпеченням кормами, то у такому разі максимальним показником є 58 га землі, тобто 17–23 голови кіз на один гектар. Крім того, важливою є якість землі та й те, які конкретно види кормів докупатимуться. Із кормів насамперед потрібними є сіно — 1 т на голову на рік, солома для підстилки — 1 т на рік (до речі, кози споживають

також і солому). Не слід забувати, що сіно має бути високої якості, бажано люцернове 2–3 укусу. Голландські фермери, наприклад, взагалі не мають земельних ресурсів, однак це не заважає їм успішно займатися козівництвом. Проте у такому разі собівартість виробництва 1 л молока буде вищою.

? Назвіть рекомендовані породи кіз для утримання в різних кліматичних зонах.

— В умовах м'якого клімату добре приживаються кози зааненської породи, у більш спекотних кліматичних умовах ліпше вирощувати породи кіз із пігментацією на шкірі (наприклад, альпінська порода або похідні породи від нубійської) — вони краще реагують на сонце. До речі, зааненська порода кіз більш вимоглива, проте й більш високоудійна. Якщо хоч трохи буде порушено раціон чи корм буде неналежної якості, тоді й високих надоїв годі сподіватися. Альпінська порода кіз більш витривала, але й молока дає менше — у середньому 700–800 л за лактацію, менше споживає корму, однак для виробництва сирів молоко від кіз цієї породи — найкраще.

? Розкажіть про особливості проектування будівель для різних кліматичних зон.

— По великому рахунку немає різниці, у якому конкретно регіоні буде розміщено козину ферму. Головне, щоб основну увагу приділяли даху приміщень, де утримуватимуться кози. Адже він має бути ізольованим, бо кози не люблять різких перепадів температур.

? Яка вартість ферми під ключ?

— Загальна сума інвестицій становить приблизно 1000 євро на голову. Сюди входять витрати на проектування, будівництво ферми, придбання доїльного обладнання й тварин, вартість кормової бази. Це суперсучасна ферма з усіма технологічними новинками.

? А чи є тоді сенс займатися реконструкцією наявних будівель?

— Багато фермерів помилково вважають, що можна придбати старе фермерське приміщення й реконструювати його за класичним принципом. Це не так. На жодній старій фермі неможливо створити нову технологічну лінію. Наприклад, із гноєвидалення. Також у старих приміщеннях складно досягти потрібного для кіз рівня освітлення — 200 люксів. Складнощі виникають із системою вентиляції. У будь-якому разі будівництво нової будівлі є кращим вибором. Не потрібно йти на компроміс, і тоді буде отримана сучасна ферма з вирощування кіз.

? Які на сьогодні є технології утримання тварин?

— У першу чергу потрібно розуміти, яким чином буде організовано доїння та годівля кіз. Є кілька варіантів систем утримання.

Еміль Ван Хаарен

Довідка

Еміль ван Хаарен — власник та засновник компанії «Капріскоп» (Capriscope) (Нідерланди).

Здійснює координацію та моніторинг проектів козиних та овечих ферм, проводить програми навчання, консулює з питань козівництва та вівчарства.

З 2001 по 2012 рік успішно реалізовано більше 40 проектів з проектування, управління фермою, навчання персоналу козиних та овечих ферм на 1000–5000 голів (Нідерланди, Німеччина, Великобританія, Австрія, Хорватія, Саудівська Аравія, Росія, США тощо). Член правління Голландської асоціації козівників, інших професійних організацій та комітетів.

Перший — групова годівля. Другий — індивідуальна. Система годівлі визначає проектування ферми. Групова годівля, індивідуальна годівля й автоматизація — це ключові фактори у проектуванні ферми.

Під груповою годівлею мається на увазі розділ на чотири групи. Перша група — початок лактації, друга — середина лактації, третя — кітні тварини; четверта — кози після окоту. Кожна окрема група годується відповідно до її особливостей.

Індивідуальна годівля передбачає утримання невеликої кількості кіз — до 200. За такої системи тварини самостійно та вволю споживають корм, пасуться (якщо організовано вигульне утримання) тощо.

? Якого рівня обладнання має бути на козиній фермі, щоб вона була рентабельною?

— Це залежить від рівня освіти працівників ферми. Також розмір ферми є значимим чинником для відповіді на це запитання. Система доїння має підходити під розмір ферми. Важливим фактором також є кількість годин доїння. Система годівлі — це другий фактор, який впливає на вибір обладнання.

? Який середній термін окупності ферми на 1000 кіз?

— Розуміючи затратну частину в організації ферми та кінцеву вартість виробленої продукції — сиру чи молока — термін окуп-

ності може коливатися в межах 7–10 років. Це у разі, якщо фермер займатиметься або сиrom, або молоком. Коли ж перевага буде надана вирощуванню та реалізації племінного поголів'я, тоді термін окупності суттєво зменшується. Адже вартість племінної кози в Україні сягає 500 євро за одну голову.

? А чим, на вашу думку, краще займатися — виробництвом сиру чи молока?

— Загалом, і той, й інший варіант непогані. Однак із молоком складніше, бо це продукт, який швидко псується, а ринок збуту в Україні ще не настільки стабільний і великий, культури споживання козиного молока поки що немає, хоча поступово й формується. От приміром, у Франції на реалізацію поступає непастеризоване козиное молоко для продажу постійним споживачам. Одна справа, коли ти маєш для реалізації 1 т молока, й інша — 1 т сиру, який може зберігатися за певних температур до півроку. Та й продукт із більшою вартістю (тобто сир) є більш вигідним. Хоча для продажу одного лише молока необхідно менше інвестицій. Сухе молоко дуже популярне для продажу в країні Азії, його активно використовують у виробництві дитячого харчування, яке завжди має дуже високу вартість. Проте в Україні поки що заводів, які виробляли б сухе молоко, немає.

nataly.kolos@agpmedia.com.ua

ГОВОРИТЬ ЕКСПЕРТ

Юрій Грінченко,
провідний спеціаліст категорії «Кози-вівці»,
ДеЛаваль Україна

В Україні козівнича ніша ще вільна, хоча вже починають з'являтися проекти. Якогось великого та серйозного гравця ще немає. На полицях супермаркетів усе ще можна побачити виключно козиний сир французького, голландського чи іспанського виробництва. Сири вітчизняного виробництва хоча й є, але не конкурентоспроможні із закордонними аналогами.

Щодо переробки козиного молока, то в Україні ще немає переробних підприємств, які займалися б цією справою. Переробку сиру потрібно розмішувати локально

на фермі — це спрощує сам процес виробництва. У Франції, приміром, власну переробку мають усі без винятку фермери, які утримують 200–500 голів кіз. А ті виробники, що мають більше поголів'я, продають молоко на молокопереробні підприємства. Для України варто займатися виробництвом сиру локально на фермі з поголів'ям у 200–500 голів, якщо ж діяльність буде зосереджена на виробництві молока — 1000 голів кіз є оптимальним поголів'ям.

Крім того, треба сказати, що, наприклад, у Франції немає ніяких пресів, мішалок тощо. Молоко просто треба охолодити до потрібної температури, внести ферменти, закласти майбутній сир у форми та відправити на дозрівання.

Стосовно технологів, які займатимуться виробництвом сиру, то тут навіть можна брати людей, які ніколи в житті не займалися нічим подібним. Їх легше навчити, та й процес виробництва сиру не такий вже й складний. Компанія «ДеЛаваль» здійснює підтримку та

допомагає тим фермерам, які хочуть зайнятися цим видом бізнесу. У Франції функціонує ліцей, який здійснює набір і навчання (від 2 тижнів до 1 місяця) майбутніх спеціалістів козівничих господарств. У ліцеї є перекладач, який супроводжує протягом усього терміну навчання групу учнів. Крім того, там відмінне літературне забезпечення — посібники під авторством найкращих спеціалістів козівничої справи: з годівлі, ветеринарного обслуговування, управління козиною фермою.

Слід чітко розуміти, що на козиній фермі треба виплачувати достойну зарплату, адже робота досить відповідальна. У Франції та Голландії вже є спеціалісти, які готові зайнятися навчанням українських спеціалістів сироробному ремеслу. Це також входить до затратної частини, але сума там невелика: 1,5 тис. євро за навчання групи впродовж 10 днів.

Компанія «ДеЛаваль» допомагає в отриманні племінних статусів, закупівлі доїльного й іншого обладнання, придбанні кіз тощо. Тобто ми надаємо повний спектр послуг.